CARIERA DIPLOMATICĂ. FORMAREA PROFESIONALĂ

DIPLOMATIC CAREER. PROFESSIONAL TRAINING

CZU: 327:37.015.3:378.126 **https://doi.org/10.59295/spd2024s.36**

Iuliana VÎRLAN,
ORCID: 0000-0002-0822-4055
e-mail: iuliana.virlan@gmail.com
Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Summary. *This article examines the diplomatic career, focusing on the training and skills development necessary for success in this field. Through a detailed analysis of educational programs and the typical career path of diplomats, the importance of rigorous and continuous preparation is emphasized. The study examines the education, skills and competencies required of a diplomat and emphasizes the relevance of practical experiences such as internships and diplomatic missions. It also presents the challenges and opportunities facing diplomats in the current global context characterized by dynamism and interdependence. In order to ensure a comprehensive and rigorous analysis of the diplomatic career and the skills required for success in this field, several complementary scientific methods have been used. The conclusions of the article present findings on the continuing professionalization of diplomacy and the importance of its actions on maintaining global peace and stability.*

Keywords: *diplomacy, diplomatic skills, education, foreign policy, international relations.*

INTRODUCERE

Necesitatea abordării carierii diplomatice și a abilităților necesare pentru a excela în acest domeniu, merită o atenție deosebită, deoarece diplomații sunt cei care negociază în procesul de aderarea la organizații și uniunii internaționale, participă în procesul de încheiere și implementarea acordurilor negociate, mediază conflicte și promovează interesele naționale într-un context global. În acest sens, cercetarea formării și dezvoltării profesionale a diplomaților nu este doar relevantă, ci și crucială pentru a răspunde eficient la provocările contemporane.

În primul rând, o analiză aprofundată a carierei diplomatice este esențială pentru îmbunătățirea programelor de formare. Diplomația modernă necesită un set diversificat de competențe, de la abilități de negociere și cunoștințe juridice internaționale până la competențe lingvistice și culturale. O pregătire adecvată, care să includă atât elemente teoretice cât și experiențe practice, este vitală pentru a forma diplomați capabili să desfășoare activități eficiente în peisajul complex al relațiilor internaționale. Adaptarea programelor educaționale la cerințele actuale poate asigura că diplomații în devenire vor fi mai bine pregătiți pentru a face față solicitărilor și pentru a valorifica oportunitățile globale.

În al doilea rând, diplomația joacă un rol fundamental în abordarea unor probleme globale urgente, cum ar fi schimbările climatice, crizele umanitare, conflictele și securi-

tatea internațională. Diplomatul modern trebuie să fie pregătit nu doar pentru negocieri bilaterale tradiționale, ci și pentru implicarea în foruri multilaterale, unde colaborarea internațională este esențială pentru a găsi soluții durabile. Prin cercetarea abilităților necesare pentru aceste roluri, putem contribui la formarea unor profesioniști care să fie nu doar competenți, ci și inovatori în modul de abordare a problemelor globale.

În plus, diplomația economică devine din ce în ce mai importantă în contextul globalizării. Diplomații sunt esențiali în procesul de promovare a comerțului internațional, de atragere a investițiilor și de susținere a intereselor economice naționale. Cercetarea în acest domeniu poate identifica cele mai bune practici și strategii pentru a maximiza beneficiile economice ale unei țări pe scena internațională.

În concluzie, cercetarea carierei diplomatice și a abilităților unui diplomat este vitală pentru a asigura pregătirea adecvată a profesioniștilor în domeniul relațiilor internaționale. Aceasta contribuie nu doar la dezvoltarea unor programe de formare eficiente, dar și la îmbunătățirea capacității de a răspunde provocărilor globale și de a promova interesele naționale. Într-o eră a tehnologiilor moderne și a schimbărilor rapide, diplomația trebuie să evolueze și să se adapteze, iar o înțelegere profundă a competențelor diplomatice este esențială pentru succesul pe termen lung.

MATERIALE ȘI METODE

Pentru a asigura o analiză cuprinzătoare și riguroasă a carierei diplomatice și a competențelor necesare pentru succesul în acest domeniu, au fost utilizate mai multe metode științifice complementare. În primul rând, analiza documentară a fost esențială pentru a identifica și evalua literatura de specialitate relevantă. Aceasta a inclus studii academice, rapoarte și programe de formare, permițând o înțelegere profundă a competențelor cheie și a cunoștințelor în domeniul diplomației.

În al doilea rând, studiile de caz au fost folosite pentru a ilustra traseul educațional și profesional al diplomaților de succes. Prin examinarea aprofundată a exemplelor specifice, această metodă a permis identificarea factorilor critici care contribuie la dezvoltarea unei cariere diplomatice de succes și a evidențiat practicile eficiente de formare și dezvoltare profesională.

În plus, metoda sintezei a fost una esențială, pentru că ne-a permis integrarea și consolidarea diverselor perspective și teorii într-un cadru coerent și comprehensiv. Prin combinarea informațiilor provenite din multiple surse – sinteza ne-a oferit o imagine de ansamblu care evidențiază relațiile și interdependențele dintre diferitele componente ale formării și dezvoltării diplomatice. Aceasta nu numai că a facilitat o înțelegere holistică a subiectului, dar și a identificat lacunele și oportunitățile de îmbunătățire, contribuind astfel la formularea unor concluzii bine fundamentate și practic aplicabile pentru optimizarea carierei diplomatice.

Prin combinarea acestor metode științifice, articolul oferă o evaluare riguroasă și nuanțată a formării profesionale și a dezvoltării competențelor în cariera diplomatică.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

În secolul al XVII-lea, diplomat francez, De Callières, a subliniat că diplomația este un rezultat direct a suveranității și indispensabil pentru prosperitatea țărilor. Fiind o profesie de sine stătătoare care solicită abilități personale, dar și cunoștințe specifice, De Callières, susținea că amatorii nu au ce căuta în corpul diplomaților, iar un suveran înțelept va investi în recrutarea și formarea unui serviciu diplomat profesionist.

În ceea ce viza responsabilitățile diplomațiilor, De Callières, era de părerea că un ambasador este nevoit să realizeze mereu ordinele suveranului său, atât timp cât acestea nu sunt „împotriva legilor lui Dumnezeu și ale justiției„ să fie „un bun spion", în căutarea continuă de informații și comunicare permanentă cu autoritățile țării de reședință [1, 35].

În diplomație, succesul depinde de calitățile diplomatului, în mod deosebit când vorbim de un ambasador. Întotdeauna, scopul diplomaților a fost obținerea de rezultate pozitive pentru interesul național. Diplomația este o lume deosebită cu multe reguli scrise, dar și foarte multe reguli nescrise care, dacă sunt încălcate, pot cauza mari prejudicii de imagine asupra diplomatului, dar și, guvernului țării pe care o prezintă. Un diplomat poate fi tratat cu respect și simpatie de către reprezentanții statului gazdă sau, dimpotrivă, poate fi izolat. Ambasadorul francez Jules Cambon, spunea că această meserie solicită din partea celui care o exercită o anumită cultură și anumite obiceiuri în societate. Adică, să dețină acel „usage du monde", atât de vital [2, 60] .

În cartea „Relații internaționale și diplomație – între teorie și practică„ Elena Chiriță afirmă că un diplomat în devenire trebuie să fie: abil, amabil, adaptabil, bun conducător, bun comunicator; să dețină: clarviziune politică, conduită publică ireproșabilă, confidențialitate, cunoștințe vaste de cultură generală, în mod deosebit despre țara și regiunea în care lucrează; să dea dovadă de curaj, curiozitate, credibilitate, demnitate, discreție, disponibilitate pentru un program prelungit, discernământ, interes pentru perfecționarea continuă, loialitate pentru autoritățile țării sale, moderație în exprimare opiniilor, negociator bun, onorabilitate, patriotism, perspicace, politețe, prudență, punctualitate, răbdare, respect față de statul gazdă, sociabil, spirit de observație și analiză [3, 233].

Profesia de diplomat solicită o mulțime de calități personale, profesionale și specializate. În aceeași ordine de idei, Ministerul Afacerilor Externe a României [4] subliniază o serie de calități esențiale pentru un diplomat, care sunt la fel de valoroase și pentru un diplomat al Republicii Moldova [6] sau a altei țări. Acestea prevăd ca un diplomat este sigur în ceea ce declară, este calm, întotdeauna bine dispus, modest și loial statului său. El trebuie să fie inteligent, să fie capabil să distingă informațiile importante de cele neesențiale sau lipsite de valoare, prudent și să aibă tact ca să spună omologului/interlocutorului și lucruri mai puțin plăcute, fără a deranja. De asemenea, diplomatul trebuie să posede abilități lingvistice și înclinație spre asimilare cu ușurință a noilor competențe specifice relațiilor internaționale. În acest sens, se solicită cunoștințe specializate pentru anumite domenii de activitate precum cel juridic, economic sau consular, abilități

de scriere a unui discurs, abilități oratorice, abilități dezvoltate de comunicare scrisă și orală, capacitatea de analiză și sinteză, abilități de negociere, flexibilitate, creativitate, învățare activă, adaptabilitate la noi medii culturale.

Fie diplomatul care își desfășoară activitatea într-o misiune diplomatică sau fie în cadrul Ministerului de Afaceri Externe, este persoana, care în virtutea responsabilităților sale, are drept sarcini îndeplinirea obiectivelor de politică externă al unui stat suveran. Drept rezultat, trebuie să cunoască interesele statutului și obiectivelor statelor a căror dosare le curează, pentru a apăra și prezenta interesele naționale a țării pe care o reprezintă la cel mai înalt nivel când acestea ar putea fi marginalizate, dar și pentru a identifica domeniile de interes comun, terenul comun pe care se pot dezvolta relațiile de cooperare fructuoase și benefice pentru părțile implicate.

Diplomatul deține un statut unic, întrucât reprezintă interesele statului său în relațiile cu alte țări sau organizații interguvernamentale și colaborează cu omologii săi pentru a gestiona aceste relații. Întru cât reprezentatul diplomatic își desfășoară o parte din muncă într-o altă țară și pentru nu-i fi perturbată activitatea, acesta beneficiază de privilegiile și imunitățile funcției, atunci când este în misiune. Diplomatul creează într-o mare măsura imaginea statului său în țara de reședință, la întrevederile pe care le deține în virtutea profesiei și prin acțiunile pe care le face sau prin pozițiile pe care le exprimă. În această ordine de idei, diplomatul trebuie să posede abilități foarte bune de comunicare, de preferat în limba țării gazdă sau cel puțin o limbă de circulație internațională. Un diplomat bun ascultă cu atenție interlocutorul și nu discută mai mult de cât trebuie, urmărind cu precizie instrucțiunile primite. De asemenea, diplomatul este și un actor care trebuie să își controleze emoțiile și mimica în procesul de negociere sau să prezinte convingător pozițiile statului său, chiar dacă uneori aceste viziuni nu sunt pe aceeași lungime de undă cu propriile convingeri.

Viața unui diplomat implică o deplasare continuă între Ministerul Afacerilor Externe și misiunile diplomatice temporare pe care le reprezintă în diferite colțuri ale lumii. Acesta este mereu în contact continuu cu oamenii de diferite rase, culturi, religii din țara în care este trimis sau din corpul diplomatic acreditat din țara respectivă. Astfel, succesul unui diplomat depinde în mare parte de capacitatea sa de adaptare la mediile culturale. Drepturile omului, egalitatea de gen, religia și statul sunt percepute în mod diferit în multe colțuri ale lumii. Fără a fi nevoit să fie de acord cu credințele lor răspândite în țara care este trimis, diplomatul trebuie să fie suficient de abil în activitatea sa astfel încât, fără să își încalce propriile valori, să nu le lezeze pe valorile partenerului său pe durata mandatului.

A fi diplomat nu înseamnă doar a negocia în numele statului pe care îl reprezinți și a interacționa cu omologi de pe alte meridiane, dar înseamnă un mod de viață cu bune și rele. În acest sens, după modelul adaptat și preluat de la Mihai Cercel din lucrarea „Diplomația și negocieri diplomatice” [5, 64] propunem ca cei care aspiră la o cariera diplomatică să-și adreseze un set de întrebări, ca de exemplu dacă le-ar plăcea: să reprezinte și să protejeze Republica Moldova în fața guvernelor străine, a cetățenilor străini

și a mediului de business internațional; să își asume o înaltă responsabilitate; să lucreze îndeaproape cu guvernele străine, pe probleme de importanță globală; să călătorească des în străinătate; să întâlnească oamenii din medii și culturi diferite, să cunoască și să trăiască în culturi noi și diferite; să știe că munca pe care o fac are un impact direct asupra oamenilor; să dețină o carieră în diplomație pe termen lung de peste 30 de ani sau mai mult; să locuiască în străinătate, în ambasade sau locuințe care nu îi sunt familiare; să aibă o carieră care este mai degrabă un mod de viață, decât un loc de muncă; să muncească într-un mediu agitat și aflat continuu sub presiunea timpului; să ajute oamenii în rezolvarea problemelor lor; să aibă o autonomie limitată în munca sa.

În aceiași ordine de idei, îi îndemnăm să se întrebe dacă sunt dispuși/capabili: (să trăiască și lucreze în oricare țară din lume, în care Republica Moldova are sau va avea misiuni diplomatice, chiar și locații considerate „dificile și/sau periculoase„; să utilizeze în mod curent cel puțin o limbă străină în munca zilnică, să învețe cel puțin încă o limbă (pe lângă cele obligatorii), dacă nu chiar mai multe; să schimbe locul de muncă și locul în care trăiesc, el/ea și familia mea, la fiecare 2-4 ani; să susțină cu entuziasm și să apere acțiunile și politicile Guvernului Republicii Moldova, chiar dacă personal s-ar putea să nu fie de acord cu ele; să trăiască el/ea și familia mea în locuri în care facilitățile educaționale și medicale sunt limitate, sau în locații în care nu se oferă oportunități de muncă pentru familia sa; să muncească sub presiune o perioadă considerabilă de timp; să se simtă confortabil atunci când lucrează cu oameni cu funcții importante; să lucreze mai multe ore pe zi sau la ore neobișnuite, dacă este necesar; să interacționeze cu oameni supărați în legătura cu situația în care se află și să îi ajute să depășească problemele pe care ei singuri și le-au făcut; să rămână motivat, chiar dacă este trimis în locații pe care nu le-a vrut sau a primit sarcini, funcții pe care nu și le-a dorit; să accepte situații în care pot exista pericolele la adresa integrității fizice sau a sănătății, a sa sau a familiei sale; să trăiască, el/ea și familia sa, mai mult de două treimi din următorii 30 de ani în diferite locații din străinătate.

Rezultatele testului nu sunt pentru a cuantifica șansele de accede la cariera de diplomat, ci mai degrabă un test care să pună pe gânduri fiecare persoană pe care îl realizează, despre sine, despre în ce mod astfel de viață îl avantajează sau nu, să vadă partea pozitivă sau negativă a acestui job, partea provocatoare și cea motivantă, dar și aspectele mai puțin plăcute care sunt specifice acestei profesii și astfel să reflecteze la această meserie din toate perspectivele, să înțeleagă că este mult mai mult decât o carieră, este un mod de viață, nu numai al diplomatului, ci și al familiei sale.

De obicei, durata unui post diplomatic este de patru ani și, în majoritatea cazurilor, diplomații merg însoțiți de soție și copiii. Societatea diplomatică este un mediu restrâns, închis, supus unor reguli stricte, multe nescrise. Viața unei soții de diplomat este reprezentată de multe provocări. Soția diplomatului trebuie să accepte multe rigori, având în vedere că imaginea ei se poate reflecta asupra imaginii soțului ei și a țării. Nu doar funcționarul diplomatic trebuie să îndeplinească anumite calități pentru a face față misiunii încredințate, ci și soția sau soțul care îi este alături. Adaptabilitatea, discreția,

amabilitatea, cunoașterea limbilor străine, aplicarea corectă a normelor internaționale și locale de protocol și ceremonial nu sunt doar criterii pentru profilul diplomatului, ci și pentru membrii familiei care îl însoțesc pe diplomatul aflat în misiune, în străinătate.

De asemenea în cariera sa, un diplomat trebuie să aplice o varietate de tipuri de diplomație pentru a gestiona eficient relațiile internaționale și pentru a promova interesele statului său. Diplomația bilaterală este esențială pentru construirea și menținerea relațiilor directe între două state, facilitând negocieri și tratate care promovează cooperarea mutuală. Diplomația multilaterală implică interacțiunea cu mai multe țări simultan, de obicei în cadrul organizațiilor internaționale, pentru a aborda probleme globale precum schimbările climatice și securitatea internațională. Diplomația economică se concentrează pe promovarea intereselor economice naționale, atragerea de investiții și facilitarea comerțului internațional. Diplomația publică vizează influențarea opiniei publice din alte țări prin activități culturale, educaționale și de comunicare strategică. Diplomația științifică și diplomația digitală sunt de asemenea cruciale în era modernă, promovând colaborarea în cercetare și utilizarea tehnologiilor digitale pentru a răspunde rapid la provocările globale. Prin stăpânirea acestor tipuri diverse de diplomație, un diplomat poate realiza sarcini dificile și poate contribui eficient la realizarea obiectivelor politice externe ale statului pe care îl reprezintă.

În această ordine de idei, constatăm că diplomații trebuie să fie capabili să îndeplinească o varietate mare de sarcini și să dețină competențele necesare pentru a acoperi un număr important de sarcini și dosare, deoarece de exemplu doar 193 de state sunt membre ale ONU, la care se adăugă organizațiile interguvernamentale care pot deschide reprezentanțe permanente sau acreditate pe lângă mai multe state. Pe de altă parte, varietatea tematică impune o împărțire a responsabilităților.

Educația și pregătirea pentru o carieră diplomatică reprezintă un proces complex care necesită o combinație de studii teoretice avansate și experiențe practice relevante. La nivel universitar, diplomații sunt încurajați să urmeze programe de licență și masterat în domenii precum științe politice, relații internaționale, economie, drept sau studii de securitate, atât la universitățile din țară, dar și peste hotare. Programele de masterat și doctorat în aceste domenii oferă cunoștințe aprofundate despre teoriile și practicile relațiilor internaționale, precum și competențe analitice și de cercetare esențiale pentru formularea și implementarea politicilor externe.

Complementar pregătirii academice, experiențele practice prin stagii și internshipuri în cadrul Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Moldova și alte ministere, ambasade, consulatele și organizațiile internaționale sunt fundamentale. Aceste oportunități permit viitorilor diplomați să aplice cunoștințele teoretice în situații reale, să își dezvolte competențele de negociere și comunicare interculturală și să dobândească o înțelegere pragmatică a activităților diplomatice. Abilități precum cunoașterea limbilor străine (în special engleză și franceză, limbi de lucru în multe organizații internaționale), flexibilitatea culturală, și capacitatea de a analiza și anticipa evoluțiile politice și economice globale sunt esențiale pentru succesul în cariera diplomatică. Integrarea formării teoretice

cu experiența practică formează diplomați bine pregătiți, capabili să reprezinte eficient interesele Republicii Moldova pe scena internațională și să contribuie la dezvoltarea și stabilitatea regională și globală.

CONCLUZII

În concluzie, cariera diplomatică reprezintă o oportunitate unică de a influența și modela relațiile internaționale, oferind profesioniștilor șansa de a contribui activ la menținerea păcii și stabilității globale. Aceasta necesită o educație riguroasă și pregătire continuă, combinând cunoștințe teoretice avansate cu abilități practice și interculturale. Diplomații trebuie să fie flexibili, comunicativi și analitici, capabili să gestioneze situații complexe și să negocieze soluții durabile. Prin angajamentul lor față de serviciul public și prin intermediul unei rețele globale de contacte, diplomații joacă un rol esențial în promovarea intereselor naționale și în facilitarea cooperării internaționale. Astfel, cariera diplomatică nu doar îmbogățește pe plan profesional, ci și contribuie semnificativ la construirea unui viitor mai sigur și mai prosper pentru toate națiunile implicate.

REFERINȚE

1. DE CALLIÈRES, F. *On the manner of negotiating with pricess.* Paris: Mercure Galanty, 1716.
2. CAMBON J. *Diplomatul.* Institutul European, 2011.
3. CHIRIȚĂ., E. *Relații internaționale și diplomație – între teorie și practică.* București: Editura Universitară, 2022.
4. Ministerul Afacerilor Externe al României În: https://www.mae.ro/ [Accessed 23.06.2024].
5. CERCEL, M. *Diplomație și negocieri diplomatice.* București: Editura C.H. Beck 2023.
6. Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova În: https://mfa.gov.md/ [Accessed 23.06.2024].